

Az erdélyi protestáns biblikus kutatás 2002–2013 között

BALOGH CSABA

Az erdélyi protestáns biblikus kutatás 2002–2013 közötti időszakának eredményét nem könnyű röviden összefoglalni. Ennek oka elsősorban nem az ezen a szakterületen belül írt tanulmányok mennyiségével magyarázható – bár kétségtelenül ebben a vonatkozásban is termékeny időszakról kell beszélünk. Az ok inkább az, hogy a biblikus tudományokkal foglalkozók körében nem alakult ki közös kutatási program, s így az eredmények rendkívül szerteágazóak. Az általános kép azt mutatja, hogy a kutatási irányvonalak személyfüggőek, azaz egy-egy tudós, kutató saját maga határozza meg kutatásának tematikáját.

Általánosságban elmondható, hogy az évszázados hagyománynak megfelelően még mindig különös jelentőséggel bír az exegetikai szövegelemzés, amely bibliai könyvekhez írt kommentárokból vagy egy-egy könyvrészletre fókuszáló, kimerítő filológiai-exegetikai tanulmányban áll előtűnk. A Biblia eredeti nyelveinek ismerete, azok klasszikus filológiai és hermeneutikai elemzése alapvetően meghatározza az erdélyi biblikus irodalmat. Emellett ott vannak azok az exegetikai és nyelvi elemzésekre épülő, átfogóbb tanulmányok, amelyek különböző bibliai teológiai témákat dolgoznak fel. Harmadszor meg kell említenünk a bibliai szöveggyománnyal szoros rokonságot mutató határterületek értelmezésére tett kísérleteket.

Formai szempontból elmondható, hogy a könyvek és tanulmányok jelentős része magyar nyelven jelent meg, de a korábbi időszakhoz képest növekvőben volt azon írások száma is, amelyek idegen nyelven, nemzetközi kiadóknál vagy rangos (pl. ISI), nemzetközi szakfolyóiratokban kerültek kiadásra. A jövőre nézve ez a tendencia várhatóan tovább erősödik.

Átfogó szintézisek

A publikációk némelyike átfogó, szintetizáló jellegű, s célja elsősorban az, hogy egyetemi hallgatók vagy a bibliai világ iránt érdeklődő lelképásztorok, olvasók számára összefoglaljon egy-egy nagyobb szakterületet, mint például az újszövetségi bevezetés tárgyköre (Czire 2010; Lészai 2008b, 2009a), az újszövetségi teológia (Lészai 2012), a történeti Jézus-kutatás (Czire 2009), az ószövetségi bölcsességirodalom (Eszenyeiné 2004b, 2008), az ószövetségi héber (Molnár 2008b) és az újszövetségi görög nyelvtan (Adorjáni 2010c). Ugyancsak itt kell megemlítenünk a biblikus irodalomanyag bibliográfiájának feldolgozását is (Kozma Zs. 2008a, 2008b).

Szövegmagyarázatok

Az erdélyi biblikus tudományokhoz alapvetően hozzátartozik a bibliai nyelvek mélyreható ismerete, kutatása, bibliai könyvek vagy szövegrészek átfogó elemzése (exegézise). Ebben a műfajban az Ószövetség könyvei szempontjából az alábbiakat említem:

- Tóra (1–5 Mózes) (Balogh 2003a, 2009c; Bancea 2007; Eszenyeiné 2012; Geréb 2003; Kató 2011c, 2011b; Kiss 2008b; Kozma Zs. 2003, 2007b, 2010a; Molnár 2003a, 2006d, 2008b, 2010, 2011);
- Zsoltárok könyve (Adorjáni 2005c; Balogh 2011a, 2012c, 2012a; Eszenyeiné 2007; Molnár 2002, 2006a, 2007a; Tunyogi 2003a, 2007);
- Példabeszédek könyve (Bak 2003; Eszenyeiné 2004b, 2008; Tunyogi 2003b; Zabán 2008, 2009, 2011a, 2011b, 2012);
- Énekek Éneke (Molnár 2003b);
- Ézsaiás könyve (Balogh 2008, 2009a, 2009b, 2010d, 2011c, 2011b, 2012b, 2013a; Kiss 2002);
- Jeremiás könyve (Kiss 2003b, 2003a, 2005, 2006, 2007, 2008a, 2009a, 2009b, 2009c, 2012; Papp Gy. 2007a).

Az újszövetségi irodalom közül különösen az alábbi könyvekkel kapcsolatos publikációkat említem:

- Szinoptikus Evangéliumok (Adorjáni 2004; Bekő 2010a, 2011, 2011b; Czire 2003, 2004c; Geréb 2004c; Lészai 2002b, 2005, 2007a, 2007b, 2007c; Kozma Zs. 2002, 2003);
- Rómaiakhoz írt levél (Adorjáni 2010c; Bekő 2006, 2007a; Geréb 2004d; Kállay 2004, 2007, 2010a, 2011, 2013; Lészai 2004b);
- Galatákhoz írt levél (Kállay 2006, 2010b);
- Efézusiakhoz írt levél (Geréb 2012a, 2012b);
- Kolosséiakhoz írt levél (Geréb 2007a, 2007b, 2008, 2009a, 2010a, 2010b, 2010c; Kállay 2011);
- Thesszalonikaiakhoz írt levél (Geréb 2004a, 2004b, 2004b, 2004e, 2005b, 2005c, 2009b);
- Filemonhoz írt levél (Geréb 2010b);
- Zsidókhoz írt levél (Kenderesi 2007a, 2007b; Kozma Zs. 2010b; Tunyogi 2004);
- Jakab levele (Czire 2011);
- Péter első levele (Geréb 2013).

Speciális biblikus témák feldolgozása

2002 és 2013 között több olyan, hosszabb (monográfia méretű) vagy rövidebb tanulmány született, amelynek célja egy-egy jellegzetes biblikus téma mélyreható elemzése és feldolgozása volt. Ezek közül mindenekelőtt az alábbiakat említjük:

- erdélyi protestáns hermeneutika (Adorjáni 2003a, 2009b; Czire 2007d; Geréb 2007c; Kozma Zs. 2005; Tőkés 2007; Tunyogi 2008, 2009);
- őstörténetek (Eszenyeiné 2012; Molnár 2006b, 2006d, 2007b, 2007c, 2008a);
- ószövetségi istenképek (Balogh 2010b, 2013c; Máthé-Farkas 2008; Molnár 2006c);
- ószövetségi historiográfia (Balogh 2003a, 2013b; Kató 2011a; Kozma Zs. 2007a; Kun-Gazda 2007);
- ószövetségi prófétai irodalom (Balogh 2003c, 2003b, 2004, 2007);
- ószövetségi bölcsességi irodalom (Czire 2002b; Eszenyeiné 2004b, 2004a; 2007, 2008; Kiss 2004; Tunyogi 2003b; Zabán 2008, 2009, 2011a, 2011b, 2012);
- újszövetségi írásmagyarázat (Adorjáni 2013a; Bekő 2007b; Geréb 2005b, 2005d, 2006a);
- újszövetségi példázatok (Kállay 2003; Kozma Zs. 2002, 2003);
- újszövetségi eszkatológia (Pap 2002a, 2002b, 2002c, 2003, 2004, 2006, 2007, 2008E, 2011; Tunyogi 2002);
- történeti Jézus-kutatás (Bekő 2003, 2010a; Czire 2002a, 2003, 2005a, 2005b, 2006a, 2006b, 2006c, 2007a, 2007b, 2007c, 2008, 2009, 2012a, 2012b, 2013a, 2013e; Geréb 2005a, 2005c, 2006b; Lészai 2004b);
- a tanítványság kérdése (Czire 2013c; Lészai 2002a, 2003c, 2006, 2007b, 2008a, 2011a);
- misszió az Újszövetségben (Geréb 2002; Lészai 2003a, 2003b, 2007b, 2009b, 2011a, 2011b);
- az újszövetségi kegyelmi ajándékok (karizmák) kérdése (Adorjáni 2008a; Lészai 2004a, 2009b).
- szociológia és a Biblia (Czire 2013b, 2013d)

A bibliai világ háttere és hatástörténete

A kanonikus bibliai szöveggel foglalkozó monográfiák és tanulmányok mellett meg kell említeni néhány olyan kutatási területet is, amelyek a bibliai szövegek keletkezésének hátterét képező ókori szövegekkel kapcsolatosak, illetve azokat a kutatásokat, amelyek az Ó-, illetve az Újszövetség szövegeinek hatástörténetére összpontosítanak.

- Az Ószövetség és az ókori Közel-Kelet kapcsolata (Balogh 2010b, 2010c, 2012d, 2013b; Kató 2011c, 2011b, 2012a, 2012b);
- ószövetségi apokrif irodalom (Adorjáni 2006b, 2011c, 2011a, 2011b, 2012b);
- Alexandriai Philón írásai, különös tekintettel a terapeutákra (Adorjáni 2005a, 2005b, 2006a, 2007a, 2007c, 2007d, 2008c, 2008a, 2008b, 2009a, 2010a, 2010b, 2012a);
- Tamás evangéliuma (Czire 2004a, 2004b);
- rabbinikus judaizmus (Kozma E. 2003, 2012a, 2012b).

Hivatkozott bibliográfia

Adorjáni Zoltán

- 2003 Kecskeméthy István „feltámadt” Bibliája. *Református Szemle* 96: pp. 93–100.
- 2004 *Ót és újat*. Kolozsvár: Koinónia Kiadó. 322 p. (Areopágosz Könyvek)
- 2005a Philo, Pro Judaeis defensio. Eusebiosz: Praeparatio evangelica VIII. 11,1–8 fordítása. *Református Szemle* 98: pp. 597–607.
- 2005b Alexandriai Philón: Quod omnis probus liber sit – aki igaz, az szabad is. 75–91 fordítása. *Református Szemle* 98: pp. 449–506.
- 2005c Isten emlékezése és felejtése a zsoltárok alapján. *Pannonhalmi Szemle* 13: pp. 22–33.
- 2006a Alexandriai Philón: De opificio mundi 89–107 fordítása. *Református Szemle* 99: pp. 139–150.
- 2006b Jób testamentuma. In: Adorjáni Zoltán (szerk.): *Emlékkötet Tőkés István kilencvenedik születésnapjára*. 454 p. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. pp. 17–34.
- 2007a *A terapeuták kontemplatív kegyessége*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 276 p.
- 2007b A terapeuták írástanulmányozása és elmélkedése Alexandriai Philón: *De vita contemplativa* műve alapján. In: Geréb Zsolt (szerk.): *Isteni megszólítás... emberi válasz. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére*. 257 p. Nagyvárad: Partium Kiadó. pp. 84–96.
- 2007c A terapeuták himnuszénekklése Philón *De vita contemplativa* című munkája alapján. *Református Szemle* 100: pp. 408–417.
- 2008a Számmisztikai ízelítő Alexandriai Philón munkáiból. *Református Szemle* 101: pp. 225–242.
- 2008b A χάρισμα és a δύναμις fogalma Alexandriai Philón műveiben. *Református Szemle* 101: pp. 16–34.
- 2008c *Alexandriai Philón: De vita contemplativa*. Pápa, Budapest: Pápai Református Teológiai Akadémia, L’Harmattan Kiadó. 164 p. (Simeon könyvek 6.)
- 2009a Atitudinea terapeutilor față de bunăstare. *Cercetări Biblice* 3: pp. 45–60.
- 2009b Az új fordítás erdélyi recepciója. In: Pecsuk Otto (szerk.): *A Magyar Bibliatársulat hatvan éve. Kezdetek, az új bibliafordítás, ünnepek és mindennapok, bibliamunka az új évezredben*. Budapest: Kálvin János Kiadó. pp. 256–272.
- 2010a Noțiunea harismei de la Septuaginta până la Filon și Noul Testament. *Cercetări Biblice* 4: pp. 52–62.

2010b Női tagság és szüzesség az egyiptomi terapeuták közösségében. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 1: pp. 57–74.

2010c *Az újszövetségi görög nyelv. Hangtan, szótan, mondattan és stilsztika*. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. 300 p. (A Kolozsvári Protestáns Teológia Kutatóintézetének Kötetei)

2011a Jób testamentuma. In: Peres Imre (szerk.): *Kezdetben volt az Ige. Tanulmánykötet Lenkeyné Semsey Klára tiszteletére, 80. születésnapja alkalmából*. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem. pp. 251–294. (*Studia Theologica Debrecinensis* 1.)

2011b Jób, az apokrif irodalom atlétája. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 185–195.

2011c *Jób testamentuma. Bevezetés – fordítás – jegyzetek*. Budapest: Sapientia Főiskola, L’Harmattan Kiadó. 244 p. (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudományi Tanszékének Kiadványai)

2012a Pro Judaeis defensio. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 3: pp. 57–66.

2012b „...a hosszútűrés mindennél erősebb”. Jób testamentumának erkölcsi intelme. In: Benyik György (szerk.): *Isteni bölcsesség – emberi tapasztalat*. 414 p. Szeged: JATE Press. pp. 35–49.

2013a Szélgjegyzetek Jn 3,1–21 margójára. Jézus találkozása Nikodémussal. In: Balogh Margit, Kókai Nagy Viktor (szerk.): *Újszövetség és eszkatológia. Tanulmánykötet Peres Imre tiszteletére, 60. születésnapja alkalmából*. 348 p. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem. pp. 145–158.

Bak Áron

2003 Bölcs Salamon példabeszédei. *Református Szemle* 96: pp. 123–135.

Balogh Csaba

2003a Isten embere és az istenek emberei. Próféta és prófétálás az ókori Közel-Keleten és ennek jelentősége a mai ószövetségkutatásban. *Református Szemle* 96: pp. 13–31.

2003b Teológia a számok nyelvén. Kísérlet a 4Móz 1 és 26 népszámlálási adatainak értelmezésére. *Református Szemle* 96: pp. 211–234.

2003c Oude en nieuwe profetie. De rol van de profetische traditie in de volkenprofetieën. In: Kwakkel Gert (szerk.): *Wonderlijk gewoon. Profeten en profetie in het Oude Testament*. 192 p. Barneveld: De Vuurbaak. pp. 117–137.

2004 Próféta – kreatív igemagyarázó vagy ötletszegény epigon? A prófétai tradíció szerepe az idegen népek elleni próféciaikban. *Református Szemle* 97: pp. 3–20.

2007 JHVH sztléléje. Idegen népekről szóló próféciaütemények az ószövetség prófétai irodalmában. *Református Szemle* 100: pp. 22–45.

2008 „He Filled Zion with Justice and Righteousness”. The Composition of Isaiah 33. *Biblica* 89: pp. 477–504.

2009a דָּשׁ or יָדָשׁ? A Note on Isaiah 33,12. *Biblische Notizen* 142: pp. 47–52.

2009b Blind People, Blind God: The Composition of Isaiah 29,15–24. *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* 121: pp. 48–69.

2009c Mit ígért Isten Ábrahámnak? Megjegyzések 1Móz 12,3b értelmezéséhez. *Református Szemle* 102: pp. 265–285.

2010b Kús földje és kúsíták az Ószövetségben. *Református Szemle* 103: pp. 577–604.

2010c Megbánó Isten – változó Isten. Az ószövetségi teológia korlátairól és lehetőségeiről. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 1: pp. 9–31.

2011a Noțiuni la antropologia Psalmului 139:13. *Cercetări Biblice* 5: pp. 19–30.

2011b Ézsaiás 8,23–9,6 – Az alagút vége. *Igazság és élet* 4: pp. 645–656.

- 2011c Tanítványság az Ószövetségben, különös tekintettel Ézsaiás 8,16-ra. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 11–36.
- 2011d *The Stele of YHWH in Egypt: The Prophecies of Isaiah 18-20 concerning Egypt and Kush*. Leiden: Brill Academic Publishers. 393 p. (Oudtestamentische Studiën 60.)
- 2012a Teremtés és születés. A Zsoltárok 139:13–16 antropológiai kérdései. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 3: pp. 9–36.
- 2012b „Áldott népem, Egyiptom...” Ézsaiás 19,16–25 és az ószövetségi univerzalizmus problémái. *Orpheus Noster* 4: pp. 26–50.
- 2012c Schöpfung und Geburt. Anthropologische Begrifflichkeit in Psalm 139,13–16. *Sacra Scripta* 10: pp. 147–176.
- 2013a Isaiah’s Prophetic Instruction and the Disciples in Isaiah 8:16. *Vetus Testamentum* 63: pp. 1–18.
- 2013b Jeruzsálem a dávidi királyság kialakulása előtt, az Amarnai levelek tükrében. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 4: pp. 9–38.
- 2013c Az Ószövetség (meghatározó) szerepe a református igehirdetésben, avagy: Kell-e nekünk az Ószövetség, s ha igen, mit kezdjünk vele? *Igehirdető* 24: pp. 243–252.

Bancea Gábor

- 2007 A kánaáni utálatosságok megítélése a Deuteronomium könyvében. *Református Szemle* 100: pp. 46–68.

Bekő István

- 2003A csodákról vallott felfogás az egyházatyáknál, a középkorban és a reformátoroknál. *Református Szemle* 96: pp. 452–458.
- 2006 A Róma 8,31b recepciókritikai vizsgálata. In: Adorjáni Zoltán (szerk.): *Emlékkötet Tőkés István kilencvenedik születésnapjára*. 454 p. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. pp. 35–51.
- 2007a Röm 8,31 – eine Rezeptionskritische Untersuchung – Ist Gott für uns, wer kann wider uns sein? In: Henk de Roest és Wolfgang Wischmeyer (szerk.): *Heiliger Text. Die identitätsbildende Funktion klassischer Texte innerhalb einer Gemeinschaft. Vorträge der fünften Konferenz der mittelsüdosteuropäischen und niederländischen Theologischen Fakultäten in Leiden*. 252 p. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. 95–108. (Theologie zwischen Ost und West 5.)
- 2007b A recepciókritika főbb hermeneutikai kérdései. *Református Szemle* 100: pp. 69–81.
- 2010a Jézus csodáiról szóló elbeszélések Márk evangéliumában. *Református Szemle* 103: pp. 449–456.

Bekő István Márton

- 2011 „Micsoda új tudomány ez?” Mk 1,23–28. Magyarázat az olvasói szemlélet felhasználásával. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 75–90.

Czire Szabolcs

- 2002a A Jézus-szeminárium: bemutatás és bírálat. *Keresztény Magvető* 108: pp. 313–325.
- 2002b Jób feddhetetlenségének/integritásának kérdése. *Keresztény Magvető* 108: pp. 326–342.
- 2003 A Q–forrás rekonstruálása (1.) A hipotézistől az írott dokumentumig. *Keresztény Magvető* 109: pp. 3–21.
- 2004a Az irodalmi függőség kérdése Tamás evangéliuma és a szinoptikusok között a közös példázatok tükrében. *Keresztény Magvető* 110: pp. 105–139.

- 2004b Az ember mint Isten képmása. Unitárius teológiai kérdésfelvetések. *Keresztény Magvető* 110: pp. 249–258.
- 2004c Tamás evangéliuma. Kritikai magyar fordítás. *Keresztény Magvető* 110: pp. 259–276.
- 2005a The teachings of Jesus. In: *Report of the meeting of ministers and scholars of the Transylvanian Unitarian Church in Romania and of the Remonstrant Brotherhood in the Netherlands*. Konferencia helye, ideje: Utrecht, Hollandia, 2005. április 18–25. Utrecht: Universiteit van Utrecht. pp. 56–59.
- 2005b Jézus csodáinak értelmezéstörténete a felvilágosodástól napjainkig. *Református Szemle* 98: pp. 131–180.
- 2006a Makroszociológiai vizsgálódások a Jézus-kori Galileában. Társadalmi rétegződés és az evangélisták meggyőzési stratégiái. *Keresztény Magvető* 112: pp. 5–23.
- 2006b Jézus világának mikroszociológiai/antropológiai dimenziói. Becsület és szegény, kollektív személyiség. *Keresztény Magvető* 112: pp. 256–271.
- 2006c Isten országa kutatástörténete a történeti Jézus-kutatás kontextusában (1). *Keresztény Magvető* 112: pp. 387–403.
- 2007a Isten országa kutatástörténete a történeti Jézus-kutatás kontextusában (2). *Keresztény Magvető* 113: pp. 16–38.
- 2007b Jézus a karizmatikus csodatevő próféta és tanító. Párbeszéd Vermes Géza Jézus-portréjával. *Keresztény Magvető* 113: pp. 241–258.
- 2007c A történeti Jézus asztalközössége és az úrvacsora gyakorlata. In: Szabó Árpád (szerk.): *Isten és ember szolgálatában. Erdő János emlékezete*. 332 p. Kolozsvár: Erdélyi Unitárius Egyház. pp. 56–116.
- 2007d Studii biblice in Biserica unitariană. *Cercetări Biblice* 1: pp. 144–149.
- 2008 A kanonikus evangéliumok fontosabb szövegpárhuzamai a kánonon kívüli forrásokban. *Keresztény Magvető* 114: pp. 301–352.
- 2009 *A történeti Jézus. A kutatás múltja és jelene*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Nyomda. 509 p.
- 2010 *Újszövetségi bevezetés interdiszciplináris megközelítésben*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Nyomda. 351 p.
- 2011 „Kicsoda bölcs és értelmes közöttetek?” Bölcsesség és eszkatológia Jakab leveleiben. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 159–169.
- 2012a A Jézussal kapcsolatos történeti szkepszis. A források kritikai értékelése. *Keresztény Magvető* 118: pp. 31–57.
- 2012b A történeti Jézus helye az ókori csodatevők típusainak viszonylatában. In: Szécsi József (szerk.): *Keresztény – Zsidó Teológiai évkönyv*. Budapest: Keresztény-Zsidó Társaság. pp. 62–80.
- 2013a „Váljatok általmenőkkel!” Evangéliumi forrástanulmányok. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. 213 p.
- 2013b Transzállapot a Bibliában. Vallási élmény az új tudományterületek mérlegén. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 4: pp. 89–107.
- 2013c Tanítás – gyógyítás – asztalközösség: Jézus működésének alapdinamikája a tanítványokat kiküldő beszédekben. In: Benyik György (szerk.): *Jézustól Krisztusig. 24. Nemzetközi Biblikus Konferencia*. Szeged, JATE Press. pp. 65–78.
- 2013d Két jézusi gyógyítás szocioszomatikus olvasata. In: Czire Szabolcs (szerk.): *Az Egység tükröződései. Unitárius teológiai tanulmányok*. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet, Magyar Unitárius Egyház. pp. 47–61.
- 2013e Jézus történetiségének állítása a külső források alapján. In: Czire Szabolcs (szerk.): *Az Egység tükröződései. Unitárius teológiai tanulmányok*. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet, Magyar Unitárius Egyház. pp. 63–88.

Eszenyeiné Széles Mária

- 2004a Jób könyve prólógusának teológiai súlypontjai. *Református Szemle* 97: pp. 123–133.
- 2004b *Értelem és bizalom. Izrael bölcsességirodalmának teológiája I.* Nagyvárad: Királyhágómelléki Református Egyházkerület. 95 p.
- 2007 A bölcselő zsoltárok teológiája. *Református Szemle* 100: pp. 82–94.
- 2008 *Értelem és bizalom. Izrael bölcsességirodalmának teológiája II.* Nagyvárad: Királyhágómelléki Református Egyházkerület. 220 p.
- 2012 *Kezdetben. Az őstörténetek teológiája.* Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 132 p.

Geréb Zsolt

- 2002 Missziói munka a népek körében (ApCsel 13–18). *Az Út* 28:(1) pp. 11–21.
- 2003 Békegalamb repül a bárkaroncs felett. Szimbólumok az özönvíztörténetben. *Partiumi Egyetemi Szemle* 2:(2) pp. 39–46.
- 2004a Das Liebesgebot als Hermeneutische Schlüssel der Dekaloginterpretation. In: Ed Noort (Hg.): *Religion und Normativität: interdisziplinäre Überlegungen zum Dekalog damals und jetzt; Vorträge der dritten Konferenz der mittelsüdeuropäischen und niederländischen Theologischen Fakultäten in Groningen.* 165 p. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen. pp. 15–25. (Theologie zwischen Ost und West 3.)
- 2004b Das Bild der Kirche im ersten Thessalonicherbrief. In: Volker Elsenbast, Rainer Lachmann, Robert Schelander (szerk.): *Die Bibel als Buch der Bildung. Festschrift für Gottfried Adam zum 65. Geburtstag.* 480 p. Wien: LIT Verlag. pp. 147–158.
- 2004c Das Bild der Kirche im ersten Thessalonicherbrief. *Sacra Scripta* 2:(2) pp. 140–152.
- 2004d A lelkiismeret kérdése Pál apostolnál, különös tekintettel Róm 2,14–15-re. *Az Út* 30:(2) pp. 61–68.
- 2004e *A Thesszalonikabeliekhez írott levelek magyarázata.* Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 196 p.
- 2005a Auf der Spur der Jesuworte im Ersten Thessalonicherbrief. In: Klein, Christoph (szerk.): *Spannweite. Theologische Forschung und kirchliches Wirken. Festgabe für Hans Klein zum 65. Geburtstag.* 345 pp. Bukarest: Blueprint. pp. 103–117.
- 2005b Pál apostol egyházszemlélete az első Thesszalonikai levélben. *Református Szemle* 98: pp. 608–616.
- 2005c L'historicité des Evangiles. *Sacra Scripta* 3:(1–2) pp. 101–115.
- 2005d *Újszövetségi tanulmányok.* Nagyvárad: Partium Kiadó. 380 p.
- 2006a Az exegézis és a rendszeres teológia időszerű kapcsolata. *Az Út* 32:(1) pp. 9–11.
- 2006b L'historicité des Evangiles. In: Adorjáni Zoltán (szerk.): *Emlékkötet Tőkés István kilencvenedik születésnapjára.* Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. pp. 106–116.
- 2007a A Kolosséi levél 1,1–11 magyarázata. *Református Szemle* 100: pp. 95–109.
- 2007b Hálaadás és Krisztus-himnusz a Kolossé levélben. In: Geréb Zsolt (szerk.): *Isteni megszólítás... emberi válasz. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére.* 257 p. Nagyvárad: Partium Kiadó. pp. 97–111.
- 2007c The Reflection of the Reformed Confessional Character in the Method Applied in Twentieth-Century Transylvanian Hungarian Exegetical Work. In: Alston, Wallace M. (szerk.): *Biblical Interpretation in the Reformed Tradition. Reformed Theology, Identity and Ecumenicity.* 457 p. Grand Rapids: Eerdmans. pp. 116–124.
- 2008 Auslegung Kolosser 1,21–2,5. *Református Szemle* 101: pp. 634–654.

- 2009a Paulus als Diener der Kirche. Die Vorstellung des Apostels in Kolosserbrief 1,21–2,5. In: Müller Péter (szerk.): *Kolosser-Studien*. Neukirchen, Vluyn: Neukirchener Verlag. pp. 33–54. (Biblich-Theologische Studien 103.)
- 2009b Kálvin kommentárja az első Thesszalonikai levélhez. *Református Szemle* 102: pp. 539–546.
- 2010a „Ha pedig Krisztussal meghaltatok a világ elemei számára...” Kol 2,6–23 magyarázata. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 1: pp. 75–102.
- 2010b *A Kolosséiakhoz és a Filemonhoz írt levél magyarázata*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 274 p.
- 2010c Schöpfung und Erlösung im Christus-Hymnus des Kolosserbriefes (Kol 1,15–20). *Sacra Scripta* 8:(1) pp. 132–146.
- 2012a *Az Efézusiakhoz írt levél magyarázata*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület, Protestáns Teológiai Intézet. 264 p.
- 2012b Az egyház egységéről szóló tanítás az Efézusi levélben. Az Efézusi levél 2,11–22 magyarázata. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 3: pp. 37–55.
- 2013 Péter első levelének irodalomtörténeti és teológiai kérdései. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 4: pp. 77–88.

Kállay Dezső

- 2003 Mk 4,1–34 és a márkai példázatelmélet. *Az Út* 27: pp. 119–128.
- 2004 *Doop en nieuw leven. Een exegetische studie van Romeinen 6,1–11*. Kampen: Theologische Universiteit van de Protestantse Kerk in Nederland te Kampen. 300 p.
- 2006 Egy mondat, egy szabály – egy közösség. A Gal 1,19–20 szöveggözpontú magyarázata. In: Füst-Molnár Szilveszter (szerk.): *Genius Loci. Frank Sawyer tiszteletére. In honour of Frank Sawyer*. 286 p. Sárospatak: Sárospataki Református Teológiai Akadémia. pp. 211–232.
- 2007 Ádám és Krisztus. *Református Szemle* 100: pp. 100–128.
- 2010a Megigazulás, hit, új élet. In: Peres Imre (szerk.): *Kezdetben volt az Ige. Tanulmánykötet Lenkeyné Semsey Klára tiszteletére, 80. születésnapja alkalmából*. 433 p. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem. pp. 77–95. (Acta Theologica Debrecinensis 1.)
- 2010b Apostoli tekintély és hitigazság. A Kánon kialakulásának alapvető kritériumai és Gal 1-2. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 1: pp. 103–122.
- 2011 Két levél, egy szerző? Róm 6 és Kol 2 formai és tartalmi összefüggései. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 111–129.
- 2013 A Római levél záró doxológiája. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 4: pp. 53–75.

Kató Szabolcs Ferencz

- 2011a „Amikor történelmet írnak”. A Dávid és Góliát-elbeszélés redakciótörténete (1 Sám 17). *Vallástudományi Szemle* 7:(4) pp. 38–53.
- 2011b Deut 32,24 – Démonológia vagy valami más? In: Szávay László (szerk.): *„Vidimus enim stellam eius”*. 563 p. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó. pp. 207–212.
- 2011c El und/oder Baal? Eine religionsgeschichtliche Untersuchung der Stellungen Els und Baals im Baal-Zyklus. *Ugarit-Forschungen* 43: pp. 257–272.
- 2012a Entdämonisierung von Dtn 32:24. *Vetus Testamentum* 62: pp. 636–641.
- 2012b Képnélküli JHVH vagy képtelen Izráel? JHVH-tisztelet az ókori Izráelben, az ikonográfiai leletek fényében. *Református Szemle* 105: pp. 341–365.

Kiss Jenő

- 2002 A megkeményítés – Ézsaiás egész szolgálatának célja? *Az Úr* 28:(1) pp. 5–10.
- 2003a Jer 17,19–27 und seine Beziehungen. In: *Konfluenzen – Jahrbuch für Evangelische Theologie von Hermannstadt*. Nagyszeben: Evangelisch Theologische Fakultät von Herrmannstadt. pp. 55–58.
- 2003b *Die Klage Gottes und des Propheten. Ihre Rolle in der Redaktion und Komposition von Jer 11-12, 14-15 und 18*. Neukirchen-Vluy: Neukirchener Verlag. 229 p. (Wissenschaftliche Monographien zum Alten und Neuen Testament 99.)
- 2004 Gondolatok Jób 1,21 és 2,10-hez. In: Lészai Lehel (szerk.): *Emlékkönyv Gálfy Zoltán 80. születésnapjára*. 247 p. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. pp. 74–76.
- 2005 Die vierte „Konfession“ – Wer klagt in Jer 17,14–18 und warum? In: Klein Christoph, Tobler Ștefan (szerk.): *Spannweite. Theologische Forschung und kirchliches Wirken. Festgabe für Hans Klein zum 65. Geburtstag*. 345 p. Bukarest: Blueprint. pp. 85–93.
- 2006 Das Israel-Völker-Verhältnis in Jer 12,14–16 und Jer 18,7–10. In: Noort Ed, Wischmeier Wolfgang (szerk.): *Europa, Minderheiten und Globalisierung. Theologische Überlegungen zu der sich erweiternden Welt*. 87 p. Groningen: Universiteit van Groningen. pp. 20–23.
- 2007 Alttestamentliche Bekenntnistexte in Krisissituationen. Die Wahrheit des Bekenntnisses und die Realität des Lebens. In: Roest Henk de és Wischmeier Wolfgang (szerk.): *Heiliger Text. Die Identitätsbildende Funktion klassischer Texte innerhalb einer Gemeinschaft. Vorträge der fünften Konferenz der mittelsüdost-europäischen und niederländischen Theologischen Fakultäten in Leiden*. 252 p. Groningen: Universiteit van Groningen. pp. 33–41.
- 2008a Prorocký nárek a jeho život. *Studie a texty* 13: pp. 39–58.
- 2008b Der Mensch lebt nicht vom Brot allein, sondern... *Vetus Testamentum* 58: pp. 510–525.
- 2009a A panaszló JHWH panaszló prófétája (I. rész). *Református Szemle* 102: pp. 5–14.
- 2009b A panaszló JHWH panaszló prófétája (II. rész). *Református Szemle* 102: pp. 145–154.
- 2009c A panaszló JHWH panaszló prófétája (III. rész). *Református Szemle* 102: pp. 383–398.
- 2012 Die letzte Konfession Jer 20,7–18. *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft* 124: pp. 369–384.

Kenderesi István

- 2007a A Zsidókhöz írt levél keletkezésének oka. *Református Szemle* 100: pp. 128–137.
- 2007b A második megtérés lehetősége a Zsidókhöz írt levél tanítása szerint. *Református Szemle* 100: pp. 137–145.

Kozma Emese

- 2003 *Bűn, megtérés, bocsánat – a tesuva*. Budapest: MTA PTI. 77 p.
- 2012a R. Wormsi Eleázár személyes élményeinek szerepe hálákhikus műveiben, két kéziratkiadás kapcsán. *Református Szemle* 105: pp. 229–247.
- 2012b Száműzetés (galut) és zarándoklat (alijja, alijja le-regel) mint kappara (vezeklés) általi engesztelés a középkori askenázi zsidó forrásokban. *Vallástudományi Szemle* 8: pp. 67–110.

Kozma Zsolt

- 2002 *Jézus Krisztus példázatai*. Gödöllő: Iránytű. 552 p.
- 2003 *Szavak az Igéből*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 288 p.
- 2005 A Vizsolyi Biblia hagyatéka és örököseinek kötelezése. *Sárospataki Füzetek*: pp. 129–137.
- 2007a Az Ószövetség történelemszemlélete (Jelzések egyháztörténetírásunk felé). In: Szabó Árpád (szerk.): *Isten és ember szolgálatában. Erdő János emlékezete*. 322 p. Kolozsvár: Erdélyi Unitárius Egyház. pp. 27–32
- 2007b Az erőszaktól a megbocsátásig. Testvértörténetek Mózes első könyvében. *Pannonhalmi Szemle* 15:(1) pp. 8–21.
- 2008a *A magyar nyelvű protestáns bibliai teológia könyvészete 1979-ig*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 277 p.
- 2008b *Másodkézből. Magyar nyelvű kommentárok és textuárium*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 69 p.
- 2010a Sorsfordító véletlenek (Exegetikai töredékek a véletlenről és az ösztönről a Kivonulás könyve első részeiben). *Pannonhalmi Szemle* 18:(3) pp. 7–19.
- 2010b A Zsidókhoz írt levél 1–3. magyarázata. In: Kozma Zsolt (szerk.): *Tegnap, ma és örökké. tanulmányok, esszék. Előadások. Metszetek*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. pp. 9–59.

Kun-Gazda Gergely

- 2007 Az Újbabiloni Birodalom és az Achaimenida Birodalom történelmének vázlata (Kr.e. 626–486). *Református Szemle* 100: pp. 146–161.

Lészai Lehel

- 2002a A tanító és a tanítvány viszonya a Holt-tengeri tekercsek tükrében. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvaniensis* 2:(2) pp. 22–40.
- 2002b Boldogok, akik békét teremtenek, és akiket az igazságért üldöznek. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvaniensis* 2:(1) pp. 16–30.
- 2003a A missziói igehirdetés tartalma és szerkezete az Apostolok Cselekedeteiről írt könyvben. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 48:(5–6) pp. 100–125.
- 2003b (Nincs) zsidó és görög. *Az Út* 29:(1) pp. 36–39.
- 2003c The Disciples Called by Jesus in the View of the Synoptic Gospels. Points of References of the Contemporary Biblical Research. *Sacra Scripta* 1:(1) pp. 113–127.
- 2004a A kegyelmi ajándékok. In: Lészai Lehel et al. (szerk.): *Emlékkönyv Gálfy Zoltán 80. születésnapjára*. 247 p. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. pp. 86–94.
- 2004b The Ecclesiology of Paul's Letters. *Sacra Scripta* 2:(2) pp. 107–139.
- 2005 The Place of the Gospel According to the Neaniskos among the Synoptics and in the Postmodern European Theological Thinking. *Sacra Scripta* 3:(1–2) pp. 115–125.
- 2006 Vocatio és missio a szinoptikus evangéliumokban. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 6:(1–2) pp. 20–32.
- 2007a Jézus születésének bibliai alapjai. In: Geréb Zsolt (szerk.): *Isteni megszólítás... emberi válasz. Emlékkönyv Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére*. Nagyvárad: Partium Kiadó. pp. 112–117.
- 2007b Elhívás és küldetés az első három evangéliumban. *Református Szemle* 100: pp. 162–172.
- 2007c Márk evangéliumának kezdő versei. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 52:(1–2) pp. 18–31.
- 2008a *A tanítványok elhívása és küldetése a szinoptikus evangéliumokban*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó. 306 p.

- 2008b *Újszövetségi szentírásismeret*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó. 209 p.
- 2009a *Újszövetségi bevezetés és bibliaismeret*. Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó. 273 p.
- 2009b A karizmák. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 54:(2) pp. 39–48.
- 2011a The Mission of the Disciples. Conference of the Centre for Biblical Studies: Disciples and Discipleship in Jewish and Christian Literature. *Sacra Scripta* 9:(1) pp. 65–83.
- 2011b Missio Dei. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 91–110.
- 2012 *Újszövetségi biblikaeológia*. Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság. 309 p. (Egyetemi jegyzetek)

Máthé-Farkas Zoltán

- 2008 Negatív vonások a YHWH-képben. *Református Szemle* 101: pp. 5–15.

Molnár János

- 2002 A boldog férfi. Zsolt1 irodalmi elemzése. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 2:(2) pp. 7–21.
- 2003a The liberation from Egypt and the new chronology. *Sacra Scripta* 1:(1) pp. 13–25.
- 2003b *A szerelem országútján. Az Énekek éneke magyarázata*. Kolozsvár: Koinónia. 370 p.
- 2006a Az én királyom. A Zsolt 2 magyarázata. In: Adorjáni Zoltán (szerk.): *Emlékkötet Tőkés István kilencvenedik születésnapjára*. 454 p. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. pp. 206–218.
- 2006b Az őstörténetek. *Református Szemle* 99: pp. 655–672.
- 2006c A halál kérdése az Ószövetségben. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 7:(1–2) pp. 6–17.
- 2006d Az Éden kertjében. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 6:(1–2) pp. 5–24.
- 2007a Unsul din Cartea Psalmilor. In: *Omagiu părintelui prof. univ. dr. Ioan I. Ică la împlinirea vârstei de 75 de ani*. Kolozsvár: Renaşterea Kiadó. pp. 612–627.
- 2007b Az Éden kertjében. In: Geréb Zsolt (szerk.): *Isteni megszólítás... emberi válasz. Jubileumi tanulmánykötet Eszenyeiné dr. Széles Mária professzor asszony tiszteletére*. Nagyvárad: Partium Kiadó. pp. 45–62.
- 2007c A világ teremtése. *Református Szemle* 100: pp. 172–189.
- 2008a A kerten kívül – az istenfiak házassága. *Theológiai Szemle* 52: pp. 4–7.
- 2008b *Héber nyelvtan*. (Második bővített és javított kiadás) Kolozsvár: Kolozsvári Egyetemi Kiadó. 207 p.
- 2010 A Tóra szerzője. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 1: pp. 33–56.
- 2011 Izrael Egyiptomban, szolgaság és szabadulás. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 37–53.

Papp György

- 2007a Nagy tömeg morajánál... Jer 11,16 fordítási és értelmezési kérdései. *Református Szemle* 100: pp. 190–194.

Pap Géza

- 2002a A „pusztító utálatosság” az eszkatológiában (I. rész). *Református Szemle* 95: pp. 164–175.
- 2002b A „pusztító utálatosság” az eszkatológiában (II. rész). *Református Szemle* 95: pp. 317–326.

- 2002c A „pusztító utálatosság” az eszkatológiában (III. rész). *Református Szemle* 95: pp. 476–488.
- 2003 *A 70 hét. Dániel népének és templomának jövője Dán 9,24–27 alapján*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 238 p. (Eszkatológiai textusok 1.)
- 2004 *Azok a napok és ama nap. Jézus és az utolsó idők Márk 13 alapján*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 416 p. (Eszkatológiai textusok 2.)
- 2006 A fenevad száma. In: Adorjáni Zoltán (szerk.): *Emlékkötet Tökés István kilencvenedik születésnapjára*. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet. pp. 206–218.
- 2007 *A bibliai antiKrisztus*. Kolozsvár: Erdélyi Református Egyházkerület. 338 p. (Eszkatológiai textusok 3.)
- 2008 Harmagedon. *Református Szemle* 101: pp. 485–495.
- 2011 „...hogya a halandót elnyelje az élet.” 1Kor 15,54c és 2Kor 5,4c összevetése. *Studia Doctorum Theologiae Protestantis* 2: pp. 131–147.

Tökés István

- 2007 Hazai exegézisünk feladatai. *Református Szemle* 100: pp. 197–206.

Tunyogi Lehel

- 2002 „Ezután láték új eget és új földet...” Hagyománygazdagító adalékok a Jelenések könyvében. *Az Út* 28:(1) pp. 22–28.
- 2003a A Példabeszédek könyvének parainetikája. *Református Szemle* 96: pp. 235–249.
- 2003b Psalterium Pastoralis. *Református Szemle* 96: pp. 439–451.
- 2004 „... és kötök az Izráel házával és Júda házával új szövetséget”. A szövetség fogalma a zsidókhöz írt levélben. *Református Szemle* 97: pp. 547–576.
- 2007 Boldogságtani bevezetés a Zsoltárok könyvéhez. *Református Szemle* 100: pp. 207–223.
- 2008 *The Life and Work of István Kecskeméthy Csapó*. Kolozsvár: Exit Kiadó. 272 p.
- 2009 *A rejtőzködő állítmány. Kecskeméthy István élete és munkássága*. Kolozsvár: Exit. 208 p.

Zabán Bálint Károly

- 2008 A Survey of Present Research of Proverbs 1-9. *Református Szemle* 101: pp. 605–633.
- 2009 The preposition לָ, the verb נָמַן and the „scoffers” in Proverbs 1:22. *Vetus Testamentum* 59: pp. 630–652.
- 2011a The calls and the expectations of Wisdom towards her audience in Proverbs 1-9 (I.). *Irish Biblical Studies* 29:(1) pp. 31–52.
- 2011b The calls and the expectations of Wisdom towards her audience in Proverbs 1-9 (II.). *Irish Biblical Studies* 29:(2) pp. 82–97.
- 2012 *The Pillar Function of the Speeches of Wisdom: Proverbs 1:20-33, 8:1-36 and 9:1-6 in the Structural Framework of Proverbs 1-9*. Berlin: De Gruyter. 377 p. (Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 429.)